

הפורום למאבק בעוני

23.6.13

דף עמדה – חסמים ופגיעה בהליכי גביית חובות ברשויות המקומיות –

דיון בוועדת חוקה חוק ומשפט 24.6.13 שעה 10:00

בשנת 2009 הוקם ביוזמת פרופ' רוזנפלד חתן פרס ישראל "פורום למאבק בעוני" בו שותפים תושבים החיים בעוני, ארגונים לשינוי חברתי, ומוסדות נוספים. מתוך דיאלוג עם אנשים החיים בעוני, בחר הפורום להתמקד בסוגיות של זכויות חייבים עניים, בכדי לאפשר להם להיחלץ ממעגל העוני. מתחקיר שערך הפורום בקרב בעלי חוב עניים ואנשי מקצוע העובדים בכדי לסייע להם, התבהרו חסמים ופגיעות בזכויות במציאות של החייבים המנסים להיחלץ מעוני.

בדף עמדה זה ברצוננו להציג בפני הוועדה כמה מהחסמים שקיימים בהליכי גביית חובות ברשויות המקומיות – חסמים אשר אינם מאפשרים לאדם המעוניין להסדיר את חובו לשאת בנטל התשלום מחד, ולשמור על חיים בכבוד מאידך. **החסמים שאנו מצביעים עליהם אינם מאפשרים לחייבים למצות זכויותיהם: בירור החיוב וקבלת ההנחה האישית, קביעת הסדרי תשלומים ריאליים – וכל אלו מגדילים את החוב ומקבעים את החייבים בחיים של עוני.**

להלן בקצרה הסבר על החסמים, כפי שעולים מדבריהם של חייבים ברחבי הארץ:

אפשרויות הסדרת חובות: אין מידע ברור וזמין בנוגע לאפשרויות בנושא הסדרת חובות. ועדות כגון ועדת הנחות ו/או ועדות למחיקת חובות אינן מוכרות לציבור ואף לרבים מאנשי המקצוע. פרטים אודות ועדות אלו אינם מפורסמים במכתבי האכיפה הנשלחים לחייבים. חסם זה מונע מחייבים ומאנשי מקצוע לפעול בשיתוף הוועדות הללו להסדרת חובות, ובהכרח מונע את הגשמת תכלית הוועדות, שהוקמו בין השאר לטובת טיפול במקרים חריגים, ובמקרים בהם החוב נחשב אבוד. **נבקש כי הוועדה תפנה למשרד המשפטים ולמשרד הפנים בבקשה לחייב את הרשויות ואת חברות הגבייה מטעם הרשויות לפרסם את דרכי הפניה ל"ועדות ההנחה לנזקק" ו"הוועדה למחיקת חובות", בדרישות הארנונה השנתית על גב שוברי התשלום, במכתבי האכיפה ומיצוי ההליכים והאזהרות, וכן תורה לוועדות אלו לפעול בשקיפות כלפי הציבור.**

פריסת תשלומים וביטול הסדרי חוב: כיום לכל רשות מקומית מדיניות גבייה שונה לעניין פריסת תשלומים. רשויות אינן מאפשרות פריסת תשלומים ריאלית המתחשבת בהכנסות ובהוצאות של החייבים. במקרים רבים, כאשר חייב איננו עומד בהסדר תשלומים שנקבע לו, החוב כולו עומד לפירעון מידי – ללא התראה. במצב עניינים זה, חייב שיופעלו כנגדו הליכי גבייה קשים יגדילו הוצאותיו, אפילו אם חלילה פקד את החייב אסון או הוצאה כספית חריגה, שבעקבותיהם לא עמד בהסדר התשלומים. **מבוקש כי הוועדה תורה למשרד המשפטים ומשרד הפנים לקבוע קביעת מדיניות גבייה כוללת, לכלל הרשויות, המאפשרת מתן צווי תשלומים ריאליים ביחס להכנסות ולהוצאות של החייבים, וכן תאסור ביטול הסדר תשלומים באופן חד צדדי ללא מתן זכות שימוע לחייב.**

הנחות ארנונה: שר הפנים מתקן תקנות בנוגע להנחות בארנונה. הנחות אלו מפורסמות וידועות לציבור הזכאים באופן חלקי. עם זאת, כאשר נצבר חוב, הנחות אלו מתבטלות. ביטול ההנחות מקשה על החייבים להגיע להסדר ולעמוד בתשלומים ולמעשה מביא להיווצרות חובות נוספים. **נבקש כי הוועדה תפנה לשר הפנים כי יפעל בסמכותו וימחק תקנות 16 ו-20 לתקנות ההסדרים במשק המדינה (הנחה מארנונה), התשנ"ג-1993, המבטלות את ההנחות האישיות על הנכסים אם קיים חוב, או אם חייב לא הצליח לעמוד**

בהסדר תשלומים. עוד מבוקש כי הוועדה תפנה לשר הפנים כי יפעל בסמכותו ויתקין סמכות לוועדת ההנחות בתקנות הנ"ל להחזיר הנחה שבוטלה, רטרואקטיבית.

מכתבי אכיפה : מכתבי הדרישה והאכיפה המגיעים מגופי הגבייה כתובים באותיות זעירות, בשפה משפטית וחשבונאית שאינה נהירה לציבור הרחב. קושי נוסף נובע מפערים בהבנת השפה העברית. **נבקש כי הוועדה תורה למשרד המשפטים ולמשרד הפנים להתקין תקנות או לקבוע בחוזרי מנכ"ל הוראות ברורות בדבר הנוסח המחייב בפירוט מכתבי מיצוי הליכים / התראה ואכיפה, בניסוח ברור ופשוט בגודל גופן של 12 לפחות, וכן התנאים המחייבים לתרגומם.**

סטאטוס החוב : אחד הגורמים המשמעותיים העומדים בפני החייב הוא המידע בנוגע למצב חובו. כיום, חסר מידע מפורט ונגיש הכולל את גובה החוב, פירוט מרכיבי החוב, ואופן היווצרותו. **נבקש כי הוועדה תפנה לשר המשפטים ולשר הפנים בבקשה להתקין תקנות או לקבוע בחוזרי מנכ"ל הוראות ברורות לפירוט נתוני החוב: מועד היווצרות החוב, מהות החוב, כמה לא שולם, כמה שולם, מה ההנחה שבוטלה, מה הקרן, מה קנס הפיגורים, לפי איזה שיעור ריבית, מה הוצאות הגבייה שהתווספו לפי פירוט כל הוצאה, מה גובה שכ"ט הגובה שהתווסף לחוב לפי כל הוצאה.**

ריבוי מנגנוני הגבייה : רבים מהחייבים מתמודדים עם חובות בלשכת הוצאה לפועל ובד בבד עם הליך גבייה מנהלי. מדובר במציאות של התנהלות מול גופים שונים שאינם בהכרח מתחשבים זה בזה, וכך נוצרים קשיים נוספים בהסדרת החובות. בהליכי הגבייה המנהליים נעדר מוסד מוסדר לבדיקת יכולת ההחזר של החייב, מציאות זו פוגעת באפקטיביות של מנגנון איחוד התיקים בהוצאה לפועל. **מבוקש כי הוועדה תפנה למשרד המשפטים ולמשרד הפנים בבקשה לקבוע מדיניות גבייה ארצית, לפיה גביית הארנונה לא תבוצע בדרך של גבייה מנהלית או גבייה באמצעות חברות גבייה, אלא, למשל באמצעות לשכות הוצאה לפועל בהליך הגבייה המקוצר לפי תיקון 29 לחוק ההוצאה לפועל.**

בברכה,

שלמה שפירא, עו"ד
סינגור קהילתי

עלוה קולן
מקדמת מדיניות וחקיקה
האגודה לזכויות האזרח

האגודה לזכויות האזרח בישראל, סינגור קהילתי, הפורום לעבודה סוציאלית לשינוי חברתי – אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עיריית ירושלים- המנהל לשירותי קהילה- אגף הרווחה, ארגון פעמונים, ארגון הלב, עמותת ידיד, עמותת עזרה מגד, המרכז הישראלי לקידום צדק חברתי, שומרי משפט- רבנים למען זכויות האדם, עמותת איתך – מעכי, שותפות חיפה להתרת שרשרת העוני, שתיל, פעילים ופעילות מקהילות החיות בעוני.